

Stragges Innocentium Anno Domini 1723

15 Februarij Paduae secuta

O Padua, infelix quo tanto crimine tellus
 Lesisti Superos, ut nos sbraggia mazzet?
 Tu quæ Turcorum livorem niente spaventas,
 Et quod sub Venetis quietissima subdita vivis,
 Ac Divi Marci stendardum pectore portas, 5
 En furfantorum sbirorum facta strapazzum?
 Tempus erat noctis, quo trista patulia caminat,
 Cum retrovatis pochis scolaribus unus
 Zafforum curtas pistolas abstulit illis:
 Scholares certe nullam fecere bravuram. 10
 Sed, tamquam teneri de caponera polastri,
 Smerdula nulla fuit. Cuncti tacere d'accordum.
 Postea cum Febus carro montavit ab alto.
 Et sbratata fuit toti offuscatio cœli.
 Ac mattina suas fecit matura facendas. 15
 Et iam post prandi bevuta advenerat ora.
 Sindicus ecce venit paucis sociatus amicis
 In piazzam solito Dominorum nomine dictam,
 Et sine suspectis intravit forte botegam
 Dominici, qui vendit aquas. Hic inde cafetum 20
 Rosolinumque bibens, ciera cortesus aperta,
 Denarios squaquarare suis gaudebat amicis.
 Ecce quod accessit sbirorum trista canaia
 Sindico, et, improprias illis dicendo parolas,
 Strappazzavit eum cum forma valde barona. 25

v. 9, *zafforum* == sbirri; v. 22 *squaquarare* vuol dire propriamente non saper tenere nascosto un segreto, svelarlo; ma qui la frase *denarios squaquarare* significa giuocare.

At maravegiatus restando Sindicus, inquit:
 • Quæ vos causa movet contra nos currere sbiri?
 Quæ matana hodie vobis saltavit adossum,
 Ut non doveros sapiatis noscere vestros?
 Sum gentilis homo, Studij sum Sindicus huius; 30
 Nostra decorosam comportat carica stimam,
 Totaque de istorum comitiva est nobilis ista .
 Talia vix dixit; sbirorum perfidus unus
 Cum subito alzata boca pestonis, in illum
 Impia ramatas sboravit canna balotas, 35
 Destenditque Virum, toto corbamine sbuso.
 Tunc pro rectoris miserando funere viso,
 Gridabant alij scolares: « parcite, amici,
 Parcite schiopazzis, nobis concedite vitam! »,
 Atque fazzoletos vacuum menando per auram, 40
 Mostrabant biancas banderas undique. At illi
 Trufones, sbiri, bricones, buzaradazzi,
 Pessima et infamis fotuorum razza becorum,
 Bestemiando Deum, Cælum, Sanctamque Mariam,
 Ceperunt passim dare multas schiopetadazzas. 45
 Ut cum sussarum strepitumque recorder adessum
 Propter spaventum calzonis fazzo triacam.
 Scolares fugere viam: quis currere scallis,
 Currere per cameras, quis sotto currere lecto
 Cœperat; at sbiri cum multis archibusadis 50
 De miseris illis magnum fecere macellum,
 Ad tombam puerum Contem mittendo Cogollum.
 Mors erat ante oculos, et desperata inventus
 Sbalzet tota foras: iam de balconibus altis
 Precipitare duos scolares cernis abassum: 55
 Unus et illorum sibi rupit forte culatam,
 In media cascando via. Tunc horrida stragges
 Mortis visa fuit, cum de balcone gridantem
 « Don Don martelli, Don Don campana sonetur! »
 Archibusata ferox de mundo substulit hostum. 60

v. 34 *Pestono* = facile a larga canna; v. 42 *Trufones* = truffatori.

Quis furor, o sbiri, quæ tanta licentia schioppi
 De galantomenis tantum committere sprezzum?
 Illius zorni clades quis funera fando
 Explicet, aut lacrimis poterit sborare dolorem?
 Non ego plus parlo, nam tota Piazza reclamat: 65
 « Boia, vade foras. impichet furca bricones,
 Impichet tristos. impichet corda ribaldos »!
 Nunquam temporibus visa est tam buzara nostris!
 Scholares alii miserandæ straggis avanzum,
 Post casum facti. magnum fecere ricorsum. 70
 Naufragij tabulas portantes undique votas.
 Principis ante pedes; et libertate petita
 Parlandi, in terram positis zenochionibus, inde
 Talia dixerunt: « O maxime et optime Princeps,
 Ingentem liceat nobis exponere casum. 75
 Nos sumus imbelles iuvenes, qui discimus artes
 Palladis, et fugimus violenta satellitis arma.
 Turba ministrorum, nam diro agitata furore.
 Stravit humi nostros crudeli clade sodales,
 Insontes animas et puras crimine ab omni. 80
 Sindicus en noster. translixus fulminis ictu,
 In media tellure iacet: sparsusque cruore
 Effundit vitam vicina morte Cogollus.
 Unus et hic audax, qui se deiecit ab alto
 Culmine, fracta tenet concusso poplite crura: 85
 Nulla est sana caro, nullum sine vulnere corpus.
 Proh dolor! Urbs Patavi casum sospirat acerbum,
 Et stupidum manet omne Forum vertigine facti.
 Languidus et torpens inter mæstissimus omnes
 Bos totus vacuas implet mugitibus auras. 90
 Numina Justitiæ Venetum regentia Olympum.
 Gloria sceptrorum, sublimis imago Senatus.
 Excelsi Patres, terraque, marique potentes.
 Institiam petimus: sontes punite ». Nec ultra.

v. 67. *buzara*, qui sta per misfatto: v. 80 *Bos*, il Bo, ossia il palazzo dell'Università: v. 92 il m. *large sceptrorum*: v. 92 il ms. *Excelsi*.

Publica Maiestas, sentito iamque fracasso, 95
 Consolare suos statuit pietosa fiolos.
 Advocatorem spedivit protinus unum,
 Grande cavalierum veniat qui mittere pacem,
 Processumque cito faciat formare gaiardum.
 Ipse ego vidi illum cum magno currere squarzo, 100
 Millibus armatis, nec non cum mille carozzis,
 Inter equipagios varios intrare per Urbem,
 Signaque tollendo Sancti volitantia Marci,
 Tunc unum visum est rugentem audire Leonem:
 Per Christum, grandam faciebat corde pauram! 105
 Matta balorda tuos, o gens Paduana, tremores,
 Quæso, mitte viam; noli trepidare d'avanzum!
 Ecce Paradisi nobis venit Angelus unus,
 Iustitiæ dretam qui portat iure balanzam.
 Qui lacrimas proprio sugabit tempore nostras, 110
 Qui nos sbirorum de schiavitudine guardat;
 Iste reparator Patavinæ est Angelus urbis,
 Iamque per impletam popolazzo grande plateam
 Rumor avanzabat, nec erat speranza quietis:
 Vocibus innumeris Urbs universa criabat. 115
 Quacumque aspiceres, per avantum perque da drium,
 Undique pistolas, pestones undique cargos,
 Ac bombarderos vidisses undique in armis,
 Aspiciendo foras mille arma cagantia flamas.
 Postea de Veneto iam zonto iudice Cælo, 120
 Protinus assumptis, toltisque hinc inde baiafis,
 Ecce ritirata sbiraggia tota d'accordum
 Fecerat, in proprijs se nascondendo tuguriis.
 At Princeps, bramans illos snidare barones,
 Iusserat ut quisquam vadat se rendere vintum 125
 Iustitiæ forzis: ast illa canaia diabli,
 Pulveris a schioppo sibi munitione parata,
 Principis excelsum nolens obedire comandum,
 Contra sovranum crestas alzare volebat;

v. 100 *squarzo* = sfarzo; v. 128, il ms. *excelcum*.

Tentando proprio comittere Principi gueram. 130
 O sbiri, merdæ buli, de furcha batochii,
 Sucidume soli, nati de stercore porci,
 De putanarum grandarum ventre cagati.
 Vos ferre alzatam vultis cum Principe testam?
 Da mihi, Musa, tuum scolamen dulce, tuamque 135
 Venam sporze mihi, nam, grandam trando corezam,
 Arma Virosque cago, qui iam cotegone serati,
 Postquam fecerunt diversas buzararias,
 Mostravere culum, calatis turpiter alis,
 Advocatoris nam Maiestate copati; 140
 Postea binorum zornorum denique cursum,
 Quod fuga non illis, sed spes erat una crepandi,
 Depositis schiopis, alijsque bruantibus armis,
 Principis illius se rendivere comandis:
 Inde quietatus restavit in Urbe sussurus, 145
 Et vantum tulit alta quies; ac tempore in uno
 Iustitia et Pax se se basavere d'accordum.
 Ista Senatoris fuit ingens gloria tanti,
 Languida qui assiduus numquam sua membra reposat,
 Nocte dieque vigil, grandam portando fadigam: 150
 Astrea intantum tronum formaverat altum,
 Indignata reis, ideo de crimine causas
 Scire volens, illos fecit menare ribaldos.
 Doctus Apollo, Comes Parnasi, Marchio Pindi,
 Musarum chiavarinus, honos et gloria vatam, 155
 Tu mihi confuso per pocum porige aiutum,
 Dummodo iuditii fas est mihi scribere zornum.
 Ecce barigellus conducitur ante Tribunal
 Pax bona, sic vulgo proprio cognomine dictus.
 Qualis erat vista! Non possum scribere restum: 160
 Armis fornitus non plus erat ille fogorum,
 Non plus grandazzam iam portans ante patronam,
 Non plus portabat schiopazzos ante ganassam,
 Sed, circum cinctus manibus pedibusque caenis,

v. 130 il ms. *Principe*; v. 138 *buzararias*, lo stesso che *buzara* (v. verso 67),
 qui nel significato di « gradassata »; v. 162, *patronam* = giberna.

Ille caminabat furborum more ladrorum. 165
 O quanti, o quanti stradas hinc inde zirabant,
 Illum guardando veluti spectacula sbirum;
 Gridando: « impica, impica de cale barones! ».
 Postea Martialis venit, non ille poeta,
 Sed qui sbirorum fuerat capo trupa suorum: 170
 Turbidus andabat ferratis iste manetis,
 Intorum cordis, ut bestia granda, ligatus,
 Cum curiosorum magna post terga caterva.
 Quisquis es, aspiceres balconibus atque fenestris
 Millions homines furiosa mente ruentes, 175
 Millions donnas cum magna voce crientes,
 Millions pueros urlantes undique stradis:
 « Ite, canes, tristi bricones! Furca, dove estù? »
 Lector, sum stracus, non possum mittere stampæ
 Horrendum tota qui fitur in Urbe fracassum, 180
 Quando foras veniunt alii, velut agmine, sbiri,
 Ut se constituent, commissaque crimina sborent.
 Quot gentes, quot testas cernis, quot popolazzum
 Respicias intorum stradas! Ego resto balordus,
 Quomodo produxit tantam natura canaiam! 185
 Sed magis ac semper mihi plus maravegia crescit,
 Grandia cum sento petegoletia plebis,
 Quæ ruit in voltam varias sparlando parolas.
 Quellus ait: « spero piantatas cernere furcas! »
 Hic ait: « a Magio si Batistinus adesset! » 190
 Suggestit alter: « ego nunc essem boia libenter! »
 « Furca », ait ille alter, « sbiris non sufficit una! »
 Ille: « Caporiones », inquit, « iugulare bisognat! »
 Is repetit: « totos opus est strozare ribaldos! ».
 Omnia non seguito, casu stomegatus amaro, 195
 Nec coionaram plus ultra, candide Lector,
 Stago secare tibi. Mihi dicere sufficit istud,
 Quod si non fitur de tristis grande macellum
 Hæc gens infamis totam male buzarat Urbem. 199

v. 168 *de cale barones* == birbanti di strada; v. 190 Battistino dal Maglio
 e il nome del boia di quel tempo.